

Rzeczë, co sã žeczï

Mõja Białeczka mõ ùrodzënë. Òd rena zwòniã telefonë. Spiëwiã stolatë. Žeczë skłòdajã wszelejaczë. Internetã sëlajã. Kùchë sã piekã. Zupë sã warzã. Sztule sã smarëjã, a pùlczï pùlëjã. Sledze sã solã, a gòsce w dwiërzach stojã... I tak co rok, pòsobné òsmënòstczï sã òdbiwajã.

Lëdze lubiã so žeczëc. W całòscë žeczã jinyma to, czegò bë sami chcelë. Sã žeczë robùdowónë, gòdónë wierszã. Pògrzebòwi zakłòd žeczï: „Nòbëlnozszosców dlò przïdnëch niebòszczëków, cobë czas nóm chùtkò znëkòt”. Ti, co robiwajã brzëtwiã a nožëcoma: „Cobë trzimałë sã Was szpòsë a rostë klatë i włosë”. Co miãso sprzedòwajã: „Bierzta òd bùczczï, bierzta òd krowë, co le wóm szmakò – bãdze gòtowë! Wiele gãstëgò, mało chrãszcza – žeczã flëszerowie z Bãcza”. Kròwc žeczëc mòze: „Niechle wóm lepï co pòpòdòżã – žeczï kròwc Julis, Mòtë Pòle Bòžë”. Króm tacë mò žeczëc: „Na Nowi Rok žeczëc slemë do kòzdëgò Klijenta, cobë Wa wëkùpia wszëtckò za reñtã! Pòlëce szczëszcza za emeriturã – žeczï krómòwi Bònawentura!”. A co doktór mòze žeczëc? – „Cobë òd Waji z daleka sã trzimała chëra a cobë Wa ni mùsza do mie ju zazerac!”. Ksãdz žeczï: „Niech sã Wama zjiscy ròj, w ti intencji mszów dac sto!”. Dìrektór mùzeùm mòze žeczëc: „Niechle przëbiwò nóm ekspònatów a chãtnëch lëdzy, co mdã zdrzec na to!”. Dirigeñt chùrù spiëwòkóm: „Jak nòmni nieczëstëch nótów žeczã a cobë Wa tak na próbach nie rëcza!”. Zãberwajã: „Cobë jem ju ni mùszòt kùkac wóm w gãbë – niech sã lékãrzã same ze se zãbë!”. Rząd téz mòze pòžeczëc, a nòchãtni – wzãc.

Sã žeczëc kònkretne, chtòpsczë, na przikłòd: „Wszëtczëgò nòbëlniëszëgò” – mòje nòbarzi ùlëdónë, w jaczych je wszëtckò. Akùratno Wszëtckò bez niepòtrzëbnëgò gãstoleniò, blokòwaniò telefonu, w dwiërzach za dładžëgò w przëcãgù stojeniò. W nëch dwùch słowach je zdrowië, sã dëtczï, jedzenië, chëcze, wiodro, wanodzi, àutòt, robòta, ùroda, prostë žecowë stëgnë, dze sã legnãc, co òbzerac, dobëca we wërach...

Mùszï wiedzec, czegò a kòmù žeczëc. Zdrowiò wszëtczim je mòžno žeczëc. Dëtcków ju nië.

**DZĚŃ KASZĚBIZNĚ?
CHCEMĚ SO ŽECZĚC,
COBĚ BĚŁ ROK
WKÓŁ, A WSZĚTCĚ
DO SE GÓDELĚ, PISELĚ
PÒ NASZÉMÙ.
W CAŁOSCĚ RODZYCE
DO DZECY.**

Chizni jakã anketã je nót zrobic: chtò 500+ dostòwò, chtò mò jakã reñtã, emeriturã, dietã kòmù przëlëwajã, wspòmòżkã òd felënków całã czë dëcha abò zgnitòscë do robòtë, àutòrsczë piërdze (tantiemë z radia, internetu, telewizji ë jin.) za napisanië a wëzwëskanië tekstu abò mùzyczci, wżãtk òd akcjów, a kùreszce rzetelno zarobionã wipłatã òbgòlonã bez warszawsczych „balbiërow” ze wszëtczich bruttów. To wiedzã w skarbówce. Tedë mòze žeczëc abò dëtów, dëtcków, dëtuszków, dëtuluszków, dëtulinków abò nick... jak ju chtò mò jich dosc. Ūrząd skarbòwi to wama pòd-pòwië.

Te dłëgszë žeczëc gwësno nie sã przemëslonë za baro. Žeczï sã wiele niepòtrzëbnëch rzeczï. A do te jesz žeczëc sã skłòdò nië leno na ùrodzënë, z niemiecka gebùrstach czë prosto roczëznã. Sã taczi, co swiãtëjã dzëñ miona. Bòdòj òbczas Jastrów a Gòdów, a Nowëgò Roku téz sã žeczëc skłòdò. A za czim to? Pewno, cobë miec czim gãbã a rãce zajãc. A mòglëbë prosto na dzëñ miona co wëpic, na Jastrë jajo gòtowónë wpùrgnãc, na Gòdë òplòtk zesròtowac, a na Nowi Rok – zatañcowac. Na roczëznã zdënkù mòze sã kùsznãc. Jim wiãcy latów ze sobã – tim òstròžni, bò człowiek krëchnie na starosc, a pañstwòwë gebisë téz nie sã wiecznë. Co bë mógl jesz kòmù žeczëc? Na Dzëñ Szkòlnëgò – jak nòmni zmùdë, niepòtrzëbnëgò plestaniò. Dzëñ Gòrnika – cobë sã wiedno wëgrzebòt z tóklów. Dzëñ Kòta – wiele mrëczeniò, smùkaniò a chòdzeniò swòjima drogama. Dzëñ maklaniò pier-sów a pòdupków? Jak ni ma, tej mùszï wëmëslëc. Pòlsczi parlameñt to ròd przëklepnie, skòrno skòpicã rozmajitëch brukselszczich glëpòtów ju przëjãlë... Dzëñ Mëmë, Tatë, Babczë, Džadeka – placu dlò starszich w chëczach jich dzecy, a nië w klòtkach, bùchtach pòzëwónëch dodomòma starców. Dzëñ Kaszëbiznë? Chcemë so žeczëc, cobë bël rok wkòł, a wszëtccë do se gòdelë, piselë pò naszëmù. W całòscë rodzyce do dzecy. Jesz nie je za pòzdno. Jesz nama, Kaszëbòma pañstwòwë jãzëczï ni majã do nédzi wëczidłë kaszëbiznë ze ser-ców a rozëmów. A nade wszëtckò chcemë sobie žeczëc, cobë žòden dzëñ nie bël dniã straconym.

TOMK FÓPKA